



Tasa-arvoisen koulutuksen uranuurtaja sai veistoksen Kälviälle



Lucina Hagman, 170 vuotta sitten syntynyt tasa-arvoisen koulutuksen pioneeri, sai kesällä julkisen veistoksen syntymäpäitjäänsä Kälviälle. Hagman oli merkittävä pedagogi ja kasvatustilosophi sekä laaja-alainen yhteiskunnallinen vaikuttaja.

Teksti: **Airi Vuolle**

Kuva: **Museoviraston kuvakokoelmat**, johtajatar Lucina Hagman

Kasvatustilosophina Hagman kannatti tyttöjen ja poikien yhteiskasvatusta. Hän oli maan ensimmäisen suomenkielisen yhteiskoulun – Helsingin Suomalaisen Yhteiskoulun SYK:n – ensimmäinen rehtori vuodesta 1886 alkaen ja perusti sen jälkeen myös Helsingin Uuden yhteiskoulun. Sen johtajana hän oli yli 30 vuoden ajan vuodesta 1899 lähtien.

– Lucina Hagman kannatti yhteiskoulun aatetta ja korosti, että jos tytöt ja pojat saisivat samanlaisen yhtenäisen opetuksen, he opisivat ymmärtämään toisiaan paremmin ja saisivat samanlaiset lähtökohdat elämälleen, kertoo filosofian tohtori **Leena Raitala**.

HAGMANIN kasvatustilosophian ydintä olivat yksilön hyväksyminen ja kaikkien oppilaiden tasa-arvo.

– Hän kirjoitti, että jokainen lapsi ja nuori tarvitsee hyväksyntää juuri sellaisena kuin on ja erilaisena kuin muut. Jokaisen oppilaan oma luonne pitäisi ottaa huomioon, pienetkin edistysaskeleet tulisi huomata ja moitteissa pitäisi olla varovainen. Hän korosti myös sosiaalista oikeudenmukaisuutta. Koulutuksen piti Hagmanin mukaan olla kaikille maksutonta, niin torppareiden, työläisten kuin yksinäisten äitien lapsille, Raitala kertoo.

LEENA RAITALA on Lucinan ystävät -kansalaisliikkeen aktiivi ja toi-

mi liikkeen perustajan, toimittajan, kirjailijan, kulttuurintutkijan **Maija Myllykankaan** työparina Lucina Hagmanin työtä kunnioittavassa veistoshankkeessa.

Sekä Myllykankaan että teräslankaveistoksen tehneen kuvanveistäjä **Kaija Kontulaisen** juuret ovat syvällä Kälviällä ja myös Leena Raitala on kotoisin paikkakunnalta. Oman työuransa Raitala on tehnyt äidinkielen sekä taide- ja kulttuurikasvatuksen opettajana ja rehtorina Oulussa.

Kälviällä 12-vuotiaaksi asti kasvanutta Lucina Hagmania, Siinaa, muistetaan omalla kylällä Kälviällä monipuolisesti. Kälviän yläaste on jo 20 vuotta ollut nimeltään Lucina Hagmanin yläaste, ja nyt koululla on tuliterät uudet tilatkin. Kälviä on kuulunut Kokkolaan vuodesta 2009 lähtien.

KÄLVIÄLÄISAKTIIVIT olivat kuitenkin sitä mieltä, että Lucina Hagmanin merkitys ansaitsee suuremman näkyvyyden.

Noin viisi vuotta sitten aloittanut Lucinan ystävät -kansalaisliike pyrki saamaan aikaan yleisen liputuspäivän Lucina Hagmanille ja suomalaiselle tasa-arvoiselle koulutukselle sekä veistoksen Hagmanin lapsuusmiljööseen.

Myös Kokkolan kaupunki ryhtyi edistämään Hagmanin tunnettuutta. Vuosittain jaettavan Lucina Hagman -palkinnon Kokkola lan-

Vuosina 1853–1946 elänyt **Lucina Hagman** oli paitsi koulutuksen, naisasia-liikkeen ja Martta-aatteen uranuurtaja, myös yksi Suomen suuriruhtinaskunnan ensimmäisistä naiskansanedustajista. Hän oli nuorsuomalaisen puolueen kansanedustajana vuosina 1907–1908 sekä 1917.

Vuonna 1928 Lucina Hagman sai professorin arvonimen ensimmäisenä naisena Suomessa. Arvonimi myönnettiin nimenomaan kasvatustilosophian alalta.





Siina-teoksen on tehnyt kuvanveistäjä Kaija Kontulainen. Teräslankateos kuvaa nuorta tyttöä leikkimässä kotipihallaan. Suurempi kuva veistoksesta on tämän lehden kannessa. Kuva: Niklas Vuorenmäki.



Filosofian tohtori Leena Raitala korostaa Lucina Hagmanin kasvatustieteellisen ajattelun ja monipuolisen pedagogisen työn merkitystä. Kuva: Airi Vuolle

seerasi kaupungin 400-vuotisjuhlavuoden kunniaksi vuonna 2020. Tämän vuoden lokakuussa palkinto jaetaan jo neljännen kerran.

– Kokkolan kaupungin tunnus-tus jaetaan nimenomaan Lucina Hagmanin kasvatustieteellisen ajattelun, pedagogisen työn ja koulutuksen tasa-arvon periaatteita kunnioittaen, sanoo Leena Raitala, joka itse kuuluu palkintolautakuntaan.

Sen sijaan kansalaisliikkeen ja kaupungin esittämä valtakunnallinen liputuspäivä tasa-arvoiselle suomalaiselle koulutukselle ja Lucina Hagmanille ei edennyt. Sisäministeriö vastasi vuonna 2019, ettei Hagman ole tarpeeksi tunnettu.

Omaa rekisteröityä yhdistystä Lucinan ystävät ei halunnut perustaa, vaan liike toimi Raitalan mukaan avoimesti ja julkisesti kansa-

laisliikkeenä, joka tuotti myös uutta tietoa uusille sukupolville. Jo liputusaloitteeseen tulivat mukaan kälviäläiset kulttuuritoimintaa harjoittavat yhdistykset ja monet yksityiset henkilöt.

– Veistoshankkeessa mukana olevat yhdistykset LC Kälviä, LC Kälviä/Lucinat ja Kälviän Martat tiedottivat veistoshankkeesta omille jäsenilleen ja keräsivät laajasti toiminnan piiriin yhä uusia Lucinan ystäviä. Siina-veistos on ehdottomasti kyläläisten yhteisen ponnistuksen ansiota.

KUVANVEISTÄJÄ Kaija Kontulaisen teräslangasta muotoilema teos syntyi vauhdikkaasti. 10 000 euroa tuottanut rahankeräys kesti vain viikkoja syksyllä 2022, ja jo kesäkuun alussa 2023 veistos paljastet-

tiin Lucina Hagmanin syntymäkodin, nykyisen Marttakodin pihalla Kälviällä.

Teräslankateos kuvaa nuorta tyttöä leikkimässä kotipihallaan. Teoksen nimenä on Lucinan kutsumanimi Siina.

– Kaija Kontulaisen tekemiä valoteoksia on myös muun muassa Kokkolan kävelykadulla. Etenkin talvella teokset näyttävät uskottoman kauniina. Siina-veistoksen Kaija Kontulainen teki Kälviän lapsille ja nuorille ja nimenomaan Siinan lapsuskodin pihapiiriin, Leena Raitala kertoo.

Kansalaiskeräyksellä rahoitettu veistos luovutettiin Kokkolan kaupungille osaksi sen taidekokoelmaa. Kaupunki myös teki veistoksen pihapiirin suunnittelu- ja viherrakennustyöt.



Kuva: Museovirasto, Lucina Hagman, kuvaaja Riis, Charles 1871–1878.

Lucina Hagman 1853–1946

- Syntyi Kälviällä Suomen suuriruhtinaskunnassa 5.6.1853.
- Opettaja, rehtori, kasvatustieteilijä, pedagogi, kirjailija.
- Oli perustamassa ensimmäistä suomenkielistä yhteiskoulua 1886 ja toimi SYK:n rehtorina. Perusti Helsingin Uuden yhteiskoulun 1899, jota johti noin 35 vuotta.
- Naisasialiitto Unionin 1. puheenjohtaja, perusti Martta-järjestön 1899 ja Suomalaisen Naisliiton 1907. Toimi myös muun muassa Suomen Rauhanliitossa.
- Kansanedustaja 1907–1908 ja 1917.
- Professorin arvonimi 1928 ensimmäisenä naisena Suomessa.
- Kuoli 93-vuotiaana 6.9.1946.

LUCINA HAGMANIN isä oli ruotsinkielinen nimismies, joka ei koskaan oppinut kunnolla suomea. Äiti sen sijaan oli kaksikielinen, ja Lucinasta kasvoi Kälviällä ensisijaisesti suomenkielinen. Siinä kävi kotikoulua nuorempien sisarustensa kanssa Kälviän pappilassa. Kun perhe muutti isän työn takia Vaasaan, hän meni Vaasan ruotsinkieliseen tyttökouluun 12-vuotiaana.

– Lucina oli poikatyttö, joka ei osannut eikä halunnut ommella, mutta oli muun muassa innokashevosella ajaja ja suomen kielen tulkki isänsä virkamatkoilla. Hänen maailmansa laajeni jo pienenä tyttönä, sillä talonpoikaisyhteisö tarjosi väljät puitteet kasvavalle lapselle. Kylällä hän leikki kaikkien lasten kanssa kieli- ja säätyeroista huolimatta, mikä loi pohjaa tasa-ar-

voisen koulutuksen edistämiseksi, Leena Raitala kertoo.

Lucina Hagman ei ollut naimisissa eikä hänellä ollut omia lapsia. Hän kuitenkin kasvatti lehtimiesveljensä kolme lasta sen jälkeen, kun veljen vaimo kuoli. Hagmanilla oli lisäksi neljäs kasvattilapsi, joka ei ollut hänelle sukua.

– Hagmanilla oli oma laaja-alainen yhteiskunnallinen uransa, erityinen kodinhoitoihminen hän ei ollut, joten kotona oli apuna taloudenhoitaja.

SIINA-VEISTOS paljastettiin Kälviällä juhlallisesti 5. kesäkuuta 2023. Lucina Hagman oli syntynyt päivälleen 170 vuotta aiemmin.

Leena Raitala kertoo, että suuren yleisön keränneessä veistoksen paljastustilaisuudessa, veis-

toskekkereissä, oli liikuttava yksityiskohta. Maija Myllykangas oli etsinyt ja löytänyt Lucinan elossa olevia sukulaisia. Tykö-veljen jälkeläisten mukanaolo kolmessa polvessa oli elämys sekä heille itselleen että kyläläisille.

Tuliaisinaan Kälviälle sukulaiset toivat kaksi Lucinan kahvikannua, jotka tämä oli saanut lahjaksi oppilailtaan 1880-luvulla. Ne luovutettiin Kokkolaan K. H. Renlundin museolle säilytettäväksi.

– Merkityksellinen projektimme ja tutustuminen Lucina Hagmanin elämään ja ajatteluun ovat tuoneet valtavasti iloa omaankin elämään. Muun muassa Lucinan vuonna 1936 julkaisema muistelma kirja omasta lapsuudestaan on aivan ihastuttava, Leena Raitala sanoo.